

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

Факультет № 6

Кафедра кримінального права та кримінології

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

**Актуальні проблеми застосування кримінального законодавства
обов'язкова компонента освітньої програми
другого (магістерського) рівня вищої освіти
Галузь знань – 26 Цивільна безпека
Спеціальність - 262 Правоохоронна діяльність
Кваліфікація – Магістр правоохоронної діяльності**

Харків (Вінниця) 2023

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 25.09.2023 № 8

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол від 21.09.2023 № 8

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з юридичних дисциплін
Протокол від 22.09.2023 № 8

Розглянуто на засіданні кафедри кримінального права та кримінології
(протокол від 28 серпня 2023 р. № 7)

Розробники:

1. Професор кафедри кримінального права та кримінології факультету № 6 ХНУВС, доктор юридичних наук, професор Шульга А. М.
2. Професор кафедри кримінального права та кримінології факультету № 6 ХНУВС, доктор юридичних наук, професор Ємельянов В. П.
3. Доцент кафедри кримінального права та кримінології факультету № 6 ХНУВС, кандидат юридичних наук, доцент Кундеус В. Г.
4. Ст. викладач кафедри кримінального права та кримінології факультету № 6 ХНУВС, Митрофанова Ю. С.

Рецензенти:

1. Професор кафедри кримінально-правових дисциплін Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна, доктор юридичних наук, професор Храмцов О. М.
2. Професор кафедри кримінального права і кримінології факультету № 1 Харківського національного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор Ященко А. М.

- опанування магістрами основними дискусійними питаннями щодо розвитку науки кримінального права;

- формування вмінь та навичок аналізу основних положень науки кримінального права, розвиток вмінь щодо з'ясування сутності та змісту положень та інститутів кримінального закону, вміння співвідносити теоретичні знання із практикою їх застосування, творчого підходу до процесу наукового пошуку;

- засвоєння магістрами знань про різноманітні наукові підходи щодо визначення основних категорій кримінального права та щодо загальної характеристики елементів кримінального правопорушення та ознак складу кримінального правопорушення, підстав та принципів криміналізації (декриміналізації) суспільно небезпечних діянь;

- вдосконалення магістрами вмінь правильного тлумачення і застосування норм кримінального закону, вироблення навичок встановлення недоліків та суперечливості у чинному кримінальному законодавстві;

- набуття магістрами вмінь самостійно поглиблювати свої знання і навички в організації та проведенні наукових досліджень.

Міждисциплінарні зв'язки: вивчення дисципліни потребує звернення також до положень суміжних наукових галузей, особливо таких як конституційне право, теорія держави і права, кримінологія, кримінально-виконавче право, кримінальне процесуальне право, адміністративне право, міжнародне право.

Очікувані результати навчання: у результаті вивчення навчальної дисципліни «Актуальні проблеми застосування кримінального законодавства» здобувач другого рівню освіти повинен:

знати

- методологію та методи наукових досліджень;
- прийоми аналізу норм права, їх тлумачення;
- зміст інститутів кримінального права, поняття, принципи, функції і систему кримінального права, підстави та принципи криміналізації (декриміналізації) суспільно небезпечних діянь;
- недоліки та суперечливості у чинному кримінальному законодавстві та існуючі в науці пропозиції щодо вдосконалення закону.

вміти

- вільно оперувати юридичними поняттями та категоріями, підставами та принципами криміналізації (декриміналізації) суспільно небезпечних діянь;
- здійснювати пошук і критичний аналіз наукових позицій та матеріалів правозастосовної діяльності при вирішенні конкретних наукових завдань, співвідносити теоретичні знання із практикою їх застосування;
- вільно орієнтуватися в системі норм та інститутів Загальної та Особливої частин кримінального права, інших правових актів та застосовувати теоретичні й практичні знання при кваліфікації кримінальних правопорушень.

Програмні компетентності, які формуються при вивченні навчальної дисципліни:		
Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі права, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог	
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК-1	Здатність до абстрактного, логічного та критичного мислення, аналізу і синтезу
	ЗК-6	Здатність до пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел
Фахові компетентності (ФК)	ФК-2	Усвідомлення засад і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів таких фундаментальних галузей права, як: конституційне право, адміністративне і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, трудове право, кримінальне і кримінальне процесуальне право, фінансове право, господарське право тощо
	ФК-4	Володіння юридичною термінологією та юридичною технікою, здатність правильно відтворювати результати професійної діяльності в юридичній та іншій документації
	ФК-6	Здатність аналізувати правові проблеми та формувати правові позиції
	ФК-10	Здатність тлумачити нормативно-правові акти, робити кваліфіковані юридичні висновки і надавати консультації

3. Програма навчальної дисципліни

ТЕМА № 1. Актуальні проблеми застосування Загальної частини кримінального законодавства

Поняття кримінального законодавства (закону про кримінальну відповідальність), структура Кримінального кодексу України, тлумачення закону про кримінальну відповідальність, чинність закону про кримінальну відповідальність у часі та просторі. Співвідношення джерел кримінального законодавства та кримінального права.

Поняття кримінальної відповідальності, її негативного та позитивного аспектів. Обставини, що виключають можливість застосування кримінальної відповідальності.

Загальна характеристика основоположних категорій кримінального права (кримінальне правопорушення, кримінальний проступок, злочин, загальне визначення, склад та кваліфікація кримінального правопорушення). Поняття кримінального правопорушення як вольового вчинку людини, ознаки та елементи кримінального правопорушення як вчинюваного в реальній дійсності кримінально-протиправного посягання, класифікація кримінальних правопорушень. Кримінально-правове значення правомірного вчинку (правомірної поведінки).

Поняття складу кримінального правопорушення. Співвідношення кримінального правопорушення (кримінально-протиправного посягання) та складу кримінального правопорушення. Класифікація складів кримінальних правопорушень. Співвідношення простих та складних кримінальних правопорушень (кримінально-протиправних посягань) з простими та складними складами кримінальних правопорушень. Ознаки складу кримінального правопорушення. Співвідношення елементів кримінально-протиправного посягання та ознак складу кримінального правопорушення. Поняття складу правомірного вчинку (правомірної поведінки) та інших діянь, вчинюваних за обставин, що виключають можливість застосування кримінальної відповідальності.

Поняття та види кваліфікації кримінальних правопорушень. Підстави кваліфікації кримінальних правопорушень. Правила кваліфікації при конкуренції кримінально-правових норм. Поняття та види колізії правових норм, шляхи подолання колізії. Кваліфікація кримінальних правопорушень як різновид кримінально-правової кваліфікації.

Поняття об'єкта кримінального правопорушення та ознак об'єкта у складах кримінальних правопорушень. Наукова дискусія щодо визначення загального поняття об'єкта кримінального правопорушення. Види об'єктів кримінальних правопорушень та ознак об'єктів у складах кримінальних правопорушень. Предмет кримінального правопорушення та потерпілий від кримінального правопорушення. Об'єктивна сторона кримінального правопорушення та складу кримінального правопорушення. Суспільно небезпечне діяння як ключовий компонент кримінального правопорушення та обов'язкова ознака складу кримінального правопорушення. Суспільно небезпечні наслідки як елемент кримінального правопорушення та як ознака складу кримінального правопорушення. Причинний зв'язок між діянням та наслідками. Суб'єкт кримінального правопорушення (суб'єкт кримінальної відповідальності) згідно з КК України. Значення положень Розділу XIV-1 Загальної частини КК у науковій дискусії щодо суб'єкта кримінального правопорушення. Співвідношення понять «суб'єкт кримінального правопорушення (суб'єкт кримінальної відповідальності)» та «суб'єкт відповідальності за вчинене кримінальне правопорушення». Суб'єктивна

сторона кримінального правопорушення та складу кримінального правопорушення. Поняття та значення вини. Співвідношення понять «винність» як ознака кримінального правопорушення та «вина» як елемент суб'єктивної сторони кримінального правопорушення.

Закінчене та незакінчене кримінальне правопорушення: поняття та види. Кваліфікація незакінченого кримінального правопорушення. Співучасть у кримінальному правопорушенні: поняття, об'єктивні та суб'єктивні ознаки. Види співучасників та форми співучасті. Кваліфікація діянь співучасників. Множинність кримінальних правопорушень та складів кримінальних правопорушень (повторність і рецидив кримінальних правопорушень, сукупність складів кримінальних правопорушень).

Звільнення від кримінальної відповідальності: підстави та види такого звільнення. Звільнення від кримінального покарання чи його відбування: підстави та види такого звільнення. Система кримінальних покарань та інших заходів кримінально-правового характеру.

ТЕМА № 2. Актуальні проблеми застосування Особливої частини кримінального законодавства

Злочини проти основ національної безпеки України: поняття та види. Злочини проти конституційних основ національної безпеки України. Злочини проти основ зовнішньої безпеки України. Злочини проти основ внутрішньої безпеки України.

Кримінальні правопорушення проти життя: поняття та види. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти здоров'я. Кримінальні правопорушення проти волі, честі та гідності. Сучасні проблеми стосовно характеристики статевих кримінальних правопорушень.

Кримінальні правопорушення проти власності: загальна характеристика та класифікація. Відмежування від суміжних кримінальних правопорушень.

Загальна характеристика та класифікація кримінальних правопорушень проти громадської безпеки. Діяння, пов'язані зі створенням стійких злочинних об'єднань. Тероризм: відмітні риси та рівні тероризму. Відмежування тероризму від терору, війни, агресії, геноциду. Терористичні злочини та склади злочинів. Терористичний акт: поняття та відмежування від диверсії, бандитизму, піратства, вбивства загальнонебезпечним способом, хуліганства з використанням вибухових речовин чи вибухових пристроїв. Кримінально-правова характеристика незаконного поводження зі зброєю та іншими небезпечними предметами.

Кримінальні правопорушення проти безпеки руху та експлуатації транспорту: загальна характеристика та види.

Загальна характеристика та класифікація кримінальних правопорушень проти громадського порядку та моральності. Хуліганські кримінальні правопорушення та склади хуліганських правопорушень. Об'єктивні та суб'єктивні ознаки складу хуліганства. Мотив явної неповаги до суспільства як суб'єктивна ознака складу хуліганства та як об'єктивно-суб'єктивна складова

вчинюваного в реальній дійсності хуліганського діяння. Відповідальність за втягнення неповнолітніх у протиправну діяльність.

Кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування об'єднань громадян та кримінальні правопорушення проти журналістів.

Кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. Відмежування від кримінальних правопорушень проти власності, вчинених шляхом зловживання службовим становищем.

4. Структура навчальної дисципліни

4.1.1. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (денна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни					Вид контролю	
	Всього	з них:					
		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття		Самостійна робота
Семестр № 1							
Тема № 1. <i>Актуальні проблеми Загальної частини кримінального права</i>	60	12	8			40	екзамен
Тема № 2 <i>Актуальні проблеми Особливої частини кримінального права</i>	60	12	8			40	
Всього за семестр № 1:	120	24	16			80	

4.1.2. Розподіл часу навчальної дисципліни за темами (заочна форма навчання)

Номер та назва навчальної теми	Кількість годин, відведених на вивчення навчальної дисципліни		Вид контролю
	всього	з них:	

		Лекції	Семінарські заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Самостійна робота	
Семестр № 1							
Тема № 1. <i>Актуальні проблеми Загальної частини кримінального права</i>	55	3	2			50	екзамен
Тема № 2. <i>Актуальні проблеми Особливої частини кримінального права</i>	65	3	2			60	
Всього за семестр № 1:	120	6	4			110	

4.1.3. Питання, що виносяться на самостійне опрацювання

Перелік питань до тем навчальної дисципліни		Література:
Тема № 1. Актуальні проблеми Загальної частини кримінального права		
	Завдання на самостійну роботу: 1. Кримінальне законодавство і кримінальне право. 2. Загальне визначення кримінального правопорушення в законі про кримінальну відповідальність. 3. Критерії відмежування кримінальних правопорушень від інших правопорушень. 4. Характер та ступінь суспільної небезпечності діяння. 5. Співвідношення понять «кримінальна відповідальність» та «покарання». 6. Наукові підходи до визначення моментів початку та припинення кримінальної відповідальності. 7. Механізм заподіяння шкоди об'єкту кримінального правопорушення. 8. Кримінально-правова характеристика факультативних ознак об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення. 9. Наукова дискусія стосовно можливості визнання суб'єктом кримінального правопорушення юридичних осіб та держави. 10. Кримінально-правова характеристика факультативних ознак суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення. 11. Спеціальні види умислу, їх характеристика і значення. 12. Співвідношення вини та винності. 13. Помилка, її поняття, види та вплив на кримінальну відповідальність.	Нормативні акти: 1 – 24. Основна література: 1 – 20. Додаткова: література: 1 – 32.

	<p>14. Поняття та класифікація обставин, що виключають кримінальну протиправність діяння.</p> <p>15. Звільнення від кримінальної відповідальності: підстави та види такого звільнення.</p> <p>16. Звільнення від покарання чи його відбування: підстави та види такого звільнення.</p> <p>17. Система кримінальних покарань та інших заходів кримінально-правового характеру.</p> <p>18. Обставини, що пом'якшують покарання, та «привілейовані» склади кримінальних правопорушень.</p> <p>19. Обставини, що обтяжують покарання, та кваліфікуючі ознаки складів кримінальних правопорушень.</p> <p>20. Смертна кара в системі покарань: «за» і «проти».</p>	
	<p>Тема № 2. Актуальні проблеми Особливої частини кримінального права</p>	
	<p>Завдання на самостійну роботу:</p> <p>1. Злочини проти основ національної безпеки України: поняття та види.</p> <p>2. Дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади.</p> <p>3. Посягання на територіальну цілісність і недоторканість України.</p> <p>4. Кримінально-правова характеристика державної зради.</p> <p>5. Кримінально-правова характеристика диверсії.</p> <p>6. Кримінальні правопорушення проти життя: поняття та види.</p> <p>7. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти здоров'я.</p> <p>8. Сучасні проблеми стосовно характеристики статевих кримінальних правопорушень.</p> <p>9. Кримінальні правопорушення проти власності: загальна характеристика та класифікація.</p> <p>10. Крадіжка: види таємного викрадення майна.</p> <p>11. Грабіж: співвідношення понять «грабіж» та «відкрите викрадення».</p> <p>12. Розбій: відмежування від грабежу та від вимагання, поєднаного з насильством.</p> <p>13. Шахрайство: відмежування від заподіяння майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою та від крадіжки, яка поєднана з обманом.</p> <p>14. Вимагання: поняття та відмежування від суміжних діянь.</p> <p>15. Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем.</p>	<p>Нормативні акти: 1 – 24.</p> <p>Основна література: 1 – 20.</p> <p>Додаткова література: 1 – 32.</p>

5.1. Індивідуальні завдання

Вирішення фабульних завдань з судової та правозастосовчої практики.

5.1.1. Теми рефератів

1. Джерела кримінального законодавства та кримінального права.
2. Підстави та принципи криміналізації (декриміналізації) суспільно небезпечних діянь.
3. Поняття кримінальної відповідальності: негативний та позитивний аспекти.
4. Обставини, що виключають можливість застосування кримінальної відповідальності.
5. Кримінальне правопорушення як вольовий вчинок людини: його ознаки та елементи.
6. Кримінально-правове значення правомірного вчинку (правомірної поведінки).
7. Склад кримінального правопорушення: співвідношення елементів кримінального правопорушення та ознак його складу.
8. Кримінально-правова кваліфікація: поняття, підстави кваліфікації та її види.
9. Наукова дискусія про загальне визначення об'єкта кримінального правопорушення.
10. Кримінально-правовий зміст предмета кримінального правопорушення.
11. Кримінально-правове значення потерпілого від кримінального правопорушення.
12. Об'єктивна сторона кримінального правопорушення та його складу у кримінальному законі.
13. Кримінально-правова характеристика суб'єкта кримінального правопорушення.
14. Суб'єктивна сторона кримінального правопорушення та його складу у кримінальному законі.
15. Незакінчене кримінальне правопорушення: поняття, види, особливості криміналізації та кваліфікації діяння.
16. Співучасть у кримінальному правопорушенні та причетність до нього.
17. Множинність кримінальних правопорушень та складів кримінальних правопорушень.
18. Звільнення від кримінальної відповідальності: підстави та види такого звільнення.
19. Звільнення від кримінального покарання: підстави та види такого звільнення.
20. Система кримінальних покарань та інших заходів кримінально-правового характеру.
21. Злочини проти основ національної безпеки України: поняття та види.
22. Дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади.
23. Посягання на територіальну цілісність і недоторканість України.
24. Кримінально-правова характеристика державної зради.
25. Кримінально-правова характеристика диверсії.

26. Кримінальні правопорушення проти життя: поняття та види.
27. Кримінальна відповідальність за тілесні ушкодження.
28. Кримінальна відповідальність за крадіжку.
29. Кримінальна відповідальність за грабіж.
30. Кримінальна відповідальність за розбій.
31. Кримінальна відповідальність за шахрайство.
32. Кримінальна відповідальність за вимагання.
33. Кримінальна відповідальність за бандитизм.
34. Тероризм: відмітні риси та рівні тероризму.
35. Терористичний акт: проблеми визначення та відмежування від суміжних діянь.
36. Кримінальна відповідальність за створення терористичної групи чи терористичної організації.
37. Кримінальна відповідальність за фінансування тероризму.
38. Кримінальна відповідальність за незаконне поводження зі зброєю та іншими небезпечними предметами.
39. Хуліганські кримінальні правопорушення та склади хуліганських правопорушень.
40. Кримінальна відповідальність за втягнення неповнолітніх у протиправну діяльність.

5.1.3. Теми наукових робіт

Визначаються в індивідуальному порядку.

6. Методи навчання

До методичних прийомів, які можуть використовуватись при проведенні занять відносяться: проведення лекцій з використанням мультимедійної апаратури; демонстрація навчальних сюжетів з використанням теле-, відеоапаратури; демонстрація текстової інформації у вигляді схем, таблиць; моделювання ситуативних задач; рольові ігри тощо.

Опрацювання дисципліни проходить у формі лекцій, семінарських занять, самостійної та індивідуальної роботи.

Метою аудиторних занять є систематизоване засвоєння магістрами теоретичних знань про історію та сучасний стан основних кримінально-правових доктрин, а також основні напрями розвитку кримінально-правової науки та кримінального законодавства, доктринальні визначення основних кримінально-правових категорій, наукові дискусії відносно точності таких визначень та обґрунтованості пропозицій щодо вдосконалення чинного кримінального законодавства.

Аудиторні заняття передбачають форми контролю засвоєння змісту матеріалу.

Семінарське заняття – форма навчального заняття, під час якого викладач організує обговорення попередньо визначених питань, до яких магістри повинні готувати тези виступів. Семінарські заняття проводяться в аудиторіях або в

навчальних кабінетах з однією академічною групою.

Робота на семінарському занятті також передбачає доповіді за попередньо підготовленими магістрами рефератами.

Реферат – це одна з форм індивідуальних самостійних занять, що здійснюється з метою підвищення рівня знань, сприяє розкриттю індивідуальних здібностей та виконання навчальної робочої програми дисципліни «Актуальні проблеми кримінального права». Темі рефератів на семінарські заняття визначаються цими методичними рекомендаціями.

Результати самостійної роботи по підготовці до семінару, та безпосередня робота на семінарі фіксується в робочому зошиті семінарських та практичних занять, ведення якого обов'язково для кожного магістра.

Викладач оцінює виступи магістрів, їх активність у дискусії, рівень знань та уміння формулювати і відстоювати свою позицію тощо.

Самостійна робота та індивідуальна робота є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від аудиторних навчальних занять.

Самостійна робота складається з опрацювання конспекту лекцій, підготовки до семінарських занять, самостійного освоєння наукових праць та навчального матеріалу по окремим темам, щодо яких не передбачені аудиторні заняття, ознайомлення з нормативними актами та рекомендованою літературою, а також самостійне виконання індивідуальних завдань у вигляді курсової роботи.

7. Перелік питань та завдань, що виносяться на підсумковий контроль

1. Поняття кримінального законодавства (закону про кримінальну відповідальність) у широкому та вузькому розуміннях.
2. Структура Кримінального кодексу України.
3. Диспозиція статті кримінального закону. Види диспозицій.
4. Санкція статті кримінального закону. Види санкцій.
5. Тлумачення закону про кримінальну відповідальність. Види тлумачення.
6. Чинність закону про кримінальну відповідальність у часі.
7. Територіальний принцип чинності закону про кримінальну відповідальність у просторі.
8. Принцип громадянства чинності закону про кримінальну відповідальність у просторі.
9. Універсальний (космополітичний) та реальний принципи чинності закону про кримінальну відповідальність у просторі.
10. Поняття кримінальної відповідальності, форми реалізації та підстава кримінальної відповідальності.
11. Обставини, що виключають можливість застосування кримінальної відповідальності.
12. Загальна характеристика основних категорій кримінального права (кримінальне правопорушення, кримінальний проступок, злочин, загальне визначення, склад та кваліфікація кримінального правопорушення).
13. Поняття кримінального правопорушення як явища реальної дійсності.

Ознаки та елементи кримінального правопорушення як вольового вчинку людини. Класифікація кримінальних правопорушень.

14. Загальне визначення кримінального правопорушення в законі про кримінальну відповідальність (ч. 1 ст. 11 КК). Види загального визначення кримінального правопорушення (злочину) в історії кримінального права (так звані «формальне», «матеріальне», «формально-матеріальне» визначення).

15. Кримінально-правове значення правомірного вчинку (правомірної поведінки).

16. Поняття складу кримінального правопорушення. Співвідношення кримінального правопорушення та складу кримінального правопорушення.

17. Класифікація складів кримінальних правопорушень. Співвідношення простих та складних кримінальних правопорушень з простими та складними складами кримінальних правопорушень.

18. Ознаки складу кримінального правопорушення. Співвідношення елементів кримінального правопорушення (кримінально-протиправного посягання) та ознак складу кримінального правопорушення.

19. Поняття складу правомірного вчинку (правомірної поведінки) та інших діянь, вчинюваних за обставин, що виключають можливість застосування кримінальної відповідальності.

20. Поняття та види кваліфікації кримінальних правопорушень.

21. Підстави кваліфікації кримінальних правопорушень.

22. Правила кваліфікації при конкуренції кримінально-правових норм.

23. Поняття та види колізії правових норм, шляхи подолання колізії.

24. Кваліфікація кримінальних правопорушень як різновид кримінально-правової кваліфікації.

25. Поняття об'єкта кримінального правопорушення та ознак об'єкта у складах кримінальних правопорушень.

26. Види об'єктів кримінальних правопорушень та ознак об'єктів у складах кримінальних правопорушень.

27. Предмет кримінального правопорушення та потерпілий від кримінального правопорушення.

28. Об'єктивна сторона кримінального правопорушення та складу кримінального правопорушення. Обов'язкові та факультативні ознаки об'єктивної сторони загального складу кримінального правопорушення.

29. Суспільно небезпечне діяння як ключовий компонент кримінального правопорушення та обов'язкова ознака складу кримінального правопорушення.

30. Суспільно небезпечні наслідки як елемент кримінального правопорушення та як ознака складу кримінального правопорушення.

31. Причинний зв'язок між діянням і наслідками.

32. Суб'єкт кримінального правопорушення (суб'єкт кримінальної відповідальності) згідно з Кримінальним кодексом України. Значення положень Розділу XIV-1 Загальної частини КК України у науковій дискусії щодо суб'єкта кримінального правопорушення. Співвідношення понять «суб'єкт кримінального правопорушення (суб'єкт кримінальної відповідальності)» та

«суб'єкт відповідальності за вчинене кримінальне правопорушення».

33. Суб'єктивна сторона кримінального правопорушення та складу кримінального правопорушення. Обов'язкові та факультативні ознаки суб'єктивної сторони загального складу кримінального правопорушення.

34. Поняття та значення вини. Співвідношення понять «винність» як ознака кримінального правопорушення та «вина» як елемент суб'єктивної сторони кримінального правопорушення.

35. Закінчене та незакінчене кримінальне правопорушення: поняття та види. Кваліфікація незакінченого кримінального правопорушення.

36. Співучасть у кримінальному правопорушенні: поняття, об'єктивні та суб'єктивні ознаки. Види співучасників та форми співучасті. Кваліфікація діянь співучасників.

37. Множинність кримінальних правопорушень та складів кримінальних правопорушень (повторність і рецидив кримінальних правопорушень, сукупність складів кримінальних правопорушень).

38. Звільнення від кримінальної відповідальності: підстави та види такого звільнення.

39. Звільнення від покарання чи його відбування: підстави та види такого звільнення.

40. Система кримінальних покарань та інших заходів кримінально-правового характеру.

41. Злочини проти основ національної безпеки України: поняття та види.

42. Дії, спрямовані на насильницьку зміну чи повалення конституційного ладу або на захоплення державної влади.

43. Посягання на територіальну цілісність і недоторканість України.

44. Кримінальні правопорушення проти життя: поняття та види.

45. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти здоров'я.

46. Загальна характеристика кримінальних правопорушень проти статевої свободи та статевої недоторканості особи.

47. Кримінальні правопорушення проти власності: загальна характеристика та класифікація.

48. Крадіжка. Види таємного викрадення майна.

49. Грабіж. Співвідношення понять «грабіж» та «відкрите викрадення».

50. Розбій. Відмежування від грабежу та вимагання, поєднаного з насильством.

51. Шахрайство. Відмежування від заподіяння майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою та від крадіжки, яка поєднана з обманом.

52. Вимагання: поняття та відмежування від суміжних кримінальних правопорушень..

53. Тероризм: відмітні ознаки та рівні тероризму.

54. Відмежування тероризму від терору, війни, агресії, геноциду.

55. Терористичні злочини та склади терористичних злочинів.

56. Терористичний акт. Поняття та відмежування від диверсії, бандитизму, піратства, вбивства загальнонебезпечним способом, хуліганства з

використанням вибухових речовин чи вибухових пристроїв.

57. Незаконне поводження зі зброєю та іншими небезпечними предметами.

58. Хуліганські кримінальні правопорушення та склади хуліганських правопорушень.

59. Об'єктивні та суб'єктивні ознаки складу хуліганства. Мотив явної неповаги до суспільства як суб'єктивна ознака складу кримінального правопорушення та як об'єктивно-суб'єктивна складова вчинюваного в реальній дійсності хуліганського діяння.

60. Кримінальна відповідальність за втягнення неповнолітніх у протиправну діяльність.

8. Критерії та засоби оцінювання результатів навчання здобувачів

Контрольні заходи оцінювання результатів навчання включають в себе поточний та підсумковий контроль.

Засобами оцінювання результатів навчання можуть бути екзамени (комплексні екзамени); тести; наскрізні проекти; командні проекти; аналітичні звіти, реферати, есе; розрахункові та розрахунково-графічні роботи; презентації результатів виконаних завдань та досліджень; завдання на лабораторному обладнанні, тренажерах, реальних об'єктах тощо; інші види індивідуальних та групових завдань.

Поточний контроль. До форм поточного контролю належить оцінювання:

- рівня знань під час семінарських занять;
- якості виконання самостійної роботи.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських, занять і має на меті перевірку набутих здобувачем другого рівня освіти (далі – здобувач) знань, умінь та інших компетентностей з навчальної дисципліни.

У ході поточного контролю проводиться систематичний вимір приросту знань, їх корекція. Результати поточного контролю заносяться викладачем до журналів обліку роботи академічної групи за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Оцінки за самостійну роботу виставляються в журналі обліку роботи академічної групи окремою графою за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Результати цієї роботи враховуються під час виставлення підсумкових оцінок.

При розрахунку успішності здобувачів враховуються такі види робіт: семінарські заняття; самостійна робота (виконання домашніх завдань, ведення конспектів першоджерел та робочих зошитів, виконання розрахункових завдань, підготовка рефератів, курсових робіт, публікацій та інше). Вони оцінюються за національною системою оцінювання («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»).

Здобувач, який отримав оцінку «незадовільно» за навчальні заняття або самостійну роботу, зобов'язаний перескласти її.

Загальна кількість балів (оцінка), отримана здобувачем за семестр перед підсумковим контролем, розраховується як середньоарифметичне значення з

оцінок за навчальні заняття та самостійну роботу, та для переводу до 100-бальної системи помножується на коефіцієнт **10**.

Підсумковий контроль. Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на певному ступені вищої освіти або на окремих його завершених етапах.

Для обліку результатів підсумкового контролю використовується поточно-накопичувальна інформація, яка реєструється в журналах обліку роботи академічної групи. Результати підсумкового контролю з дисциплін відображаються у відомостях обліку успішності, навчальних картках здобувачів, залікових книжках. **Присутність здобувачів на проведенні підсумкового контролю (заліку, екзамену) обов'язкова.** Якщо здобувач вищої освіти не з'явився на підсумковий контроль (залік, екзамен), то науково-педагогічний працівник ставить у відомість обліку успішності відмітку «не з'явився».

Підсумковий контроль (екзамен, залік) оцінюється за національною шкалою. Для переводу результатів, набраних на підсумковому контролі, з національної системи оцінювання в 100-бальну вводиться коефіцієнт **10**, таким чином максимальна кількість балів на підсумковому контролі (екзамені, заліку), які використовуються при розрахунку успішності здобувачів, становить **50**.

Підсумкові бали з навчальної дисципліни визначаються як сума балів, отриманих здобувачем протягом семестру, та балів, набраних на підсумковому контролі (екзамені, заліку).

*Підсумкові бали
навчальної
дисципліни*

*Загальна кількість балів
(перед підсумковим
контролем)*

*Кількість балів за
підсумковим контролем*

Здобувач наукового ступеню, який під час складання підсумкового контролю (екзамен, залік) отримав незадовільну оцінку, складає його повторно. Повторне складання підсумкового екзамену чи заліку допускається не більше двох разів з кожної навчальної дисципліни: один раз – викладачеві, а другий – комісії, до складу якої входить керівник відповідної кафедри та 2-3 науково-педагогічних працівники.

Кафедра визначає вимоги до здобувачів стосовно засвоєння змісту навчальної дисципліни, а саме: кількість оцінок, яку він повинен отримати під час аудиторної роботи, самостійної роботи. Наприклад:

Робота під час навчальних занять	Самостійна робота	Підсумковий контроль
Отримати не менше 1 позитивної оцінки на заочній формі навчання та не менше 3 на денній.	Підготувати реферат, підготувати конспект за темою самостійної роботи, виконати практичне завдання тощо	Отримати за підсумковий контроль не менше 30 балів

9. Шкала оцінювання: національна та ECTS

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
97 – 100 94 – 96 90 – 93	Відмінно («зараховано»)	A	«Відмінно» – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані в повному обсязі, відмінна робота без помилок або з однією незначною помилкою.
85 – 89 80 – 84	Добре («зараховано»)	B	«Дуже добре» – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального , робота з двома-трьома незначними помилками.
75 – 79		C	«Добре» – теоретичний зміст курсу освоєний цілком , практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі навчальні завдання, які передбачені програмою навчання, виконані , якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі види завдань виконані з помилками , робота з декількома незначними помилками або з однією–двома значними помилками.
70 – 74 65 – 69	Задовільно («зараховано»)	D	«Задовільно» – теоретичний зміст курсу освоєний неповністю , але прогалини не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано , деякі з виконаних завдань містять помилки , робота з трьома значними помилками.
60 – 64		E	«Достатньо» – теоретичний зміст курсу освоєний частково , деякі практичні навички роботи не сформовані , частина передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконана , або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального , робота, що задовольняє мінімуму критеріїв оцінки.
40 – 59 21 – 40	Незадовільно («не зараховано»)	FX	«Умовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу освоєний частково , необхідні практичні навички роботи не сформовані , більшість передбачених програм навчання, навчальних завдань не виконано , або якість їхнього виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального ; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості виконання навчальних завдань (з можливістю повторного складання), робота, що потребує доробки
1 – 20		F	«Безумовно незадовільно» – теоретичний зміст курсу не освоєно , необхідні практичні навички роботи не сформовані , всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки , додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не приведе до значимого підвищення якості виконання навчальних завдань, робота, що потребує повної переробки

10. Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

Нормативні акти

1. Конституція України : Закон України від 24.06.1996 р. № 254к. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
2. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>.

3. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>.
5. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.
6. Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю : Закон України від 30.06.1993 р. № 3341-XII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
7. Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності : Закон України від 15.11.2000 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_789#Text.
8. Про боротьбу з тероризмом : Закон України від 20.03. 2003 р. № 638-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12>.
9. Про фізичний захист ядерних установок, ядерних матеріалів, радіоактивних відходів, інших джерел іонізуючого випромінювання : Закон України від 19.10.2000 р. № 2064-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2064-14#Text>.
10. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення : Закон України від 14.10.2014 р. № 1702-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text>.
11. Конвенція Ради Європи про запобігання тероризму від 16 травня 2005 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_712#Text.
12. Міжнародна конвенція про боротьбу із захопленням заручників від 17.12.1979 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_087#Text.
13. Міжнародна конвенція про боротьбу з фінансуванням тероризму від 09.12. 1999 р. . URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_518#Text.
14. Рішення Конституційного Суду України від 02.11.2004 № 15-рн/2004 у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 69 Кримінального кодексу України (справа про призначення судом більш м'якого покарання). Справа № 1-33/2004. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/246850_246915.
15. Про практику застосування судами кримінального законодавства про повторність, сукупність і рецидив злочинів та їх правові наслідки : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 04.06.2010 р. № 7. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-10#Text>.
16. Про судову практику в справах про злочини проти життя та здоров'я особи : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 07.02.2003 р. № 2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-03#Text>.

17. Про судову практику в справах про злочини проти власності : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 06.11.2009 р. № 10. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0010700-09#Text>.
18. Про практику розгляду судами кримінальних справ про злочини, вчинених стійкими злочинними об'єднаннями : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 23 грудня 2005 р. № 13. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0013700-05#Text>.
19. Про судову практику в справах про викрадення та інше незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами, вибуховими пристроями чи радіоактивними матеріалами : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 26.04.2002 р. № 3. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0003700-02#Text>.
20. Про судову практику у справах про хуліганство : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 22.12.2006 р. № 10. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va010700-06#Text>.
21. Про застосування судами законодавства про відповідальність за втягнення неповнолітніх у злочинну чи іншу антигромадську діяльність : Постанова Пленуму Верховного Суду України від 27.02.2004 р. № 2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-04#Text>.
22. Практика Європейського суду з прав людини у справах фізичних та юридичних осіб проти України // <https://www.echr.com.ua/rishennia-espl/>.
23. Про внесення зміни до Кримінального кодексу України щодо кримінальної відповідальності за фінансування сепаратизму. Закон України від 19.06.2014 р. № 1533-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1533-18#Text>.
24. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо припинення норм законів, схвалених 16 січня 2014 року. Закон України від 23.02.2014 р. № 767-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/767-18#Text>.

Навчальна література:

Основна література:

1. Кримінальне право України (у питаннях та відповідях) : навч. посіб./ О. М. Литвинов, Ю. В. Орлов, В. П. Ємельянов та ін.; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. Ю. В. Орлова; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків. URI : ХНУВС, 2023. 520 с. <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/16894>.
2. Кримінальне право України: Особлива частина : підручник / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін. ; за ред. В. Я. Тація. Х. : Право, 2021. 768 с.
3. Кримінальне право України. Особлива частина : навчальний посібник. Конспект лекцій / Дідківська Г.В., Нікітін Ю.В., Мірошніченко С.С., Курбатова І.С., Бодунова О.М., Гмирін А.А., Завидняк І.О., Лугіна Н.А., Мудряк Т.О., Топчій В.В., Драган О.В. ; За загальною редакцією Топчія В.В. Ірпінь, 2021. 206 с.
4. Кримінальне право України. Загальна частина : підручник / А. А. Васильєв, Є. О. Гладкова, О. О. Житний та ін.; за заг. ред. проф. О. М. Литвинова;

МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 428 с. URI : <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/10088>.

5. Кримінальне право України. Особлива частина : навчальний посібник / А. А. Васильєв, О. О. Житний, Є. О. Гладкова та ін.; за ред. О. М. Литвинова. Харків : Право, 2020. 656 с. URI : <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/10088>.

6. Задачник з кримінального права України (Загальна та Особлива частини) : практикум / [О. М. Литвинов, Ю. В. Орлов, А. М. Яценко та ін.] ; за заг. ред. Ю. В. Орлова ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2023. – 204 с. URI : <https://dspace.univd.edu.ua/handle/123456789/17552>.

7. Кримінальне право України. Загальна частина : підручник / В. І. Борисов, В. Я. Тацій, В. І. Тютюгін та ін.; за ред. В. Я. Тація, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. 5-те вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2015. 528 с.

8. Кримінальне право України. Особлива частина : підручник / Ю. В. Баулін, В. І. Борисов, В. І. Тютюгін та ін.; за ред. В. Я. Тація, В. І. Борисова, В. І. Тютюгіна. 5-те вид., переробл. і допов. Харків : Право, 2015. 680 с.

9. Кваліфікація злочинів : навчальний посібник / Г. М. Анісімов, О. О. Володіна, І. О. Зінченко та ін.; за ред. М. І. Панова. Харків : Право, 2016. 356 с.

10. Кваліфікація злочинів у діяльності Національної поліції України : навчальний посібник / за ред. О. М. Литвинова. Харків : Константа, 2017. 448 с. URI : <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/4447>.

11. Велика українська юридична енциклопедія: У 20 томах. Том 17. Кримінальне право / редкол.: В. Я. Тацій (голова), В. І. Борисов (заст. голови) та ін.; Нац. акад. прав. наук України; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2017. 1064 с.

12. Кримінальний кодекс України з постатейним коментарем, висновками Верховного Суду : станом на 01.01.2021 / упоряд. С.Г. Туманов. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2021. 976 с.

13. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. Станом на 04 січня 2022 року. / Під ред. І. Копотун. Київ : Професіонал, 2022. 784 с.

14. Постанови Пленуму Верховного Суду в кримінальному судочинстві. 6-те вид., допов. і перероб. Упорядники: Вереша Р. В., Карпунцов В. В. Київ: Алерта, 2023. 336 с.

15. Туркот М.С., Столітній А.В., Шмаленя С.В., Снігар М.І. Кримінальний кодекс України з постатейними матеріалами практики Європейського суду з прав людини. Київ : Норма права, 2022. 1104 с.

16. Антипов В. І. Кримінальний кодекс України в контексті міжнародного права та практики Європейського суду з прав людини: правові норми, судова практика : наук.-практ. ком. Харків : Право, 2019. 1200 с.

17. Ємельянов, В. П. Кримінальне право України: Загальна частина. Основні питання вчення про злочин : наук.-практ. посіб. / В. П. Ємельянов. – Харків: Право, 2018. – 142 с. URI : <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/1171>.

18. Дудоров О. О., Хавронюк М. І. Кримінальне право : навчальний посібник / за ред. М. І. Хавронюка. Київ : Ваїте, 2014. 944 с.
19. Шульга А. М., Павліковський В. І., Вапсва Ю. А. Кримінальне право України. Основні питання та відповіді : посібник. Харків : Майдан, 2014. 276 с.
20. Ус О. В. Теорія та практика кримінально-правової кваліфікації: лекції. Харків : Право, 2018. 368 с.

Додаткова література:

1. Кваліфікація кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я особи: навч.посіб. / І. О.Зінченко, О. О.Володіна ; за заг. ред.. М. І. Панова. - Харків: Право, 2019 - 296 с. URI : https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/SENMK/KKPPZhZO.pdf
2. Політика у сфері боротьби зі злочинністю України: теоретичні та практичні проблеми : монографія / за заг. ред. проф. П. Л. Фріса та проф. В. Б. Харченка. Івано-Франківськ – Харків : Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника, 2016. 419 с. URI : <http://lib.pu.if.ua:8080/bitstream/123456789/2239/1/%D0%BF%D0%BE%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0%20%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F%20%D0%B05%20fin.pdf>.
3. Панов М. І. Кримінальна відповідальність: поняття, принципи, підстава. Право України. 2012. № 8. С. 249–259. URI : <https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/6311>.
4. Хряпінський П. В. Заохочувальні норми у кримінальному законодавстві України : навчальний посібник. Київ : Центр учб. літ., 2008. 192 с. URI : https://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/CUL/08-Zaoh_norm_krim_zakon-Hrapinskiy.pdf.
5. Яценко, А. М. Обставини, що виключають застосування кримінальної відповідальності та інших заходів кримінально-правового характеру / Андрій Миколайович Яценко // Вісник Кримінологічної асоціації України. - 2017. - № 1 (15). - С. 178-187. URI : <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/1894>.
6. Берзін П. С. Злочинні наслідки: поняття, основні різновиди, кримінально-правове значення. Київ, Дакор, 2009. 736 с.
7. Вереша Р. В. Поняття вини як елемент змісту кримінального права України. Київ : Атіка, 2005. 224 с.
8. Кваша О. О. Співучасть у злочині: структура та відповідальність. Київ : ІДП НАН України; РВВ ЛДУВС, 2013. 560 с.
9. Митрофанов І. І., Притула А. М. Співучасть у злочині : навчальний посібник. Одеса : Фенікс, 2012. 208 с. URI : http://www.kdu.edu.ua/new/metod/31_1055.pdf.
10. Зінченко І. О., Тютюгін В. І. Множинність злочинів : поняття, види, призначення покарання. Харків : ФІНН, 2008. 336 с. URI : <https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/6916>.

11. Олійник П. В. Предмет злочинів проти власності : поняття, види, кримінально-правове значення. Харків : Право, 2011. 208 с.
12. Ємельянов М. В. Кримінальна відповідальність за шахрайство: монографія. Харків : Право, 2014. 176 с.
13. Хряпінський П. В., Чус. О. В. Кримінально-правова характеристика незаконного привласнення особою знайденого або чужого майна, що випадково опинилося у неї. Дніпропетровськ, ДГУ Літограф, 2015. 245 с.
14. Вознюк А. А. Кримінально-правові ознаки організованих груп і злочинних організацій. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2015. 192 с. URI : <http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/1684/1/Monohrafia.pdf>.
15. Тероризм: визначення і сутність : монографія / А. В. Коростиленко, Б. Д. Леонов, І. М. Рижов; за ред. В. В. Крутова, І. І. Мусієнка, В. П. Ємельянова. Київ : Нац. акад. СБУ, 2015. 192 с.
16. Ємельянов В. П. Антитерористичне законодавство: поняття, система, шляхи вдосконалення : монографія. Харків : Право, 2016. 88 с. URI : <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/1783>.
17. Протидія терористичній діяльності (кримінально-правові, кримінологічні та криміналістичні аспекти) : монографія. Київ : Видавничий дім «Артек», 2016. 450 с. URI : <https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/6198/1/%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%BE%D1%80%202%20%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B4%D1%96%D0%B>
[B.pdf](https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/6198/1/%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%BE%D1%80%202%20%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%B4%D1%96%D0%B).
18. узнецов В. В. Кримінально-правова охорона громадського порядку та моральності в українському вимірі : монографія. Київ : Інтерсервіс, 2012. 908 с.
19. Шаблистий В. В. Кримінальна відповідальність за хуліганство, пов'язане з опором особам, наділеним владними повноваженнями під час виконання службових обов'язків чи іншим громадянам, що припиняли хуліганські дії : монографія / В. В. Шаблистий, О. А. Галемін ; за заг. ред. д.ю.н., доц. В. В. Шаблистого. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ ; Ліра ЛТД, 2017. 164 с. URI : https://er.dduvs.in.ua/bitstream/123456789/596/1/%D0%93%D0%B0%D0%BB_%D0%BC%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84.pdf.
20. Івахненко О. А. Кримінальна відповідальність за хуліганські діяння: хуліганські злочини та склади злочинів : монографія / за ред. В. П. Ємельянова. Харків : Право, 2016. 184 с.
21. Бандурка І. О. Захист дитинства в Україні: кримінально-правові та кримінологічні засади : монографія / за наук. ред. д. ю. н., проф. О. М. Литвинова. Харків: Золота миля, 2017. 432 с.
22. Самотієвич В. О. Відмежування кваліфікованих від самостійних складів кримінальних правопорушень // Публічне право. 2021. № 1. С. 147–154. URL : <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/10938>.
23. Крижановський М. В., Яценко А. М. Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб. Харків : Право, 2020. 264 с.

24. Дудоров О. О. Злочини проти статеві свободи та статеві недоторканості особи (основні положення кримінально-правової характеристики) : практ. посібник. Северодонецьк : РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2018. 92 с. URL : <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/10293/porad-statevi.pdf;jsessionid=4D37DBAC7DE8D0F66E8818A3B9A200F9?sequence=1>.
25. Митрофанова Ю. С. Проблеми визначення статі потерпілої особи у зґвалтуванні // Право і суспільство. 2023. № 2. С. 228–234. URL : <https://dspace.univd.edu.ua/handle/123456789/17248>.
26. Митрофанова Ю. С. Кваліфікуючі ознаки кримінальних правопорушень проти статеві свободи та статеві недоторканості (статті 152 та 153 КК України) // Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України. 2023. № 61. С. 1.1–1.14. URL : <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/16720>.
27. Лантінов Я. О. Методологічні й загальнотеоретичні засади дослідження проблем кримінально-правової охорони громадянського суспільства України : монографія. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2014. 123 с.
28. Харітонов С. О. Кримінальна відповідальність за військові злочини за кримінальним правом України : монографія. Харків : Право, 2018. 328 с. URL : <https://dspace.nlu.edu.ua/handle/123456789/18989>.
29. Мохончук С. М. Злочини проти миру та безпеки людства: генезис, еволюція, сучасна регламентація у кримінальному праві та законодавстві: монографія. Харків : Право, 2013. 528 с.
30. Шульга, А. М. Злочини проти довкілля. Питання кваліфікації: науково-практичне видання / А. М. Шульга; МВС України, Нац. ун-т внутр. справ. Харків : НікаНова, 2012. 192 с. URL : <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/7117>.
31. Шульга А. М. Земельні ресурси України під охороною закону про кримінальну відповідальність : монографія. Харків : Юрайт, 2019. 668 с.
32. Шульга, А. М. Кримінально-правова охорона земельних ресурсів України: теоретико-правовий аспект : дис. ... д-ра юрид. наук (д-ра наук) : 12.00.08 / Андрій Михайлович Шульга; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. - Харків, 2019. - 525 с. URL : <http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/handle/123456789/6708>.

Інформативні ресурси:

1. Законодавство України // Верховна Рада України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws>.
2. Президент України // Документи. URL: <http://www.president.gov.ua/documents/all>.
3. Урядовий портал // Нормативно-правова база. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/npd/search>.
4. Єдиний державний реєстр судових рішень // Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/>.

5. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського
<http://www.nbuv.gov.ua/>
6. Офіційний сайт Харківського національного університету внутрішніх справ <http://univd.edu.ua/>
7. Харківська державна наукова бібліотека ім. В.Г. Короленко
<http://korolenko.kharkov.com/>
8. Офіційний сайт Науково-дослідного інституту вивчення проблем злочинності імені академіка В.В. Сташиса НАПрН України: <https://ivpz.kh.ua/uk/>